

**КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА І ХОРЕОГРАФІЇ
КАФЕДРА МУЗИЧНО-СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Рішенням Вченої ради Факультету
музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка
19.03.2024 р., протокол №1

Голова Вченої ради
Ганна КОНДРАТЕНКО

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
З ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГРИ НА
ІНСТРУМЕНТІ**

галузь знань: 02 Культура і мистецтво
спеціальність: 025 «Музичне мистецтво»
освітньо-професійна програма: Інструментально-оркестрове
виконавство
освітній рівень – перший (бакалаврський)

Київ - 2024

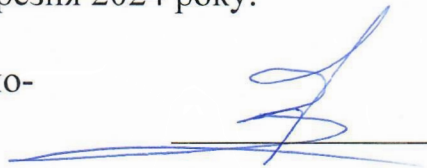
Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки та методики викладання гри на інструменті для здобувачів освіти спеціальності 025 Музичне мистецтво, освітнього рівня: першого (бакалаврського) освітньо-професійної програми: Інструментально-оркестрове виконавство.

Розробники:

Гаврилець Дмитро Григорович - професор кафедри музично-сценічного мистецтва, кандидат мистецтвознавства, професор;
Которович Мирослава Богодарівна – доцент кафедри музично-сценічного мистецтва, заслужена артистка України;
Яропуд Тарас Зіновійович – старший викладач кафедри музично-сценічного мистецтва.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки і методики викладання гри на інструменті схвалена на засіданні кафедри музично-сценічного мистецтва факультету мистецтв
Протокол № 2 від «11» березня 2024 року.

Завідувач кафедри музично-сценічного мистецтва

Мирослав ГРИНИШИН

Гарант освітньо-професійної програми

Дмитро ГАВРИЛЕЦЬ

Програму затверджено на засіданні Вченої ради Факультету музичного мистецтва і хореографії

Протокол № 1 від 19.03.2024 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки і методики викладання гри на інструменті для здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 025 Музичне мистецтво, освітньо-професійної програми «Інструментально-оркестрове виконавство» розроблена відповідно до вимог підготовки фахівців за освітнього рівня першого (бакалаврського), побудована на основі змісту програм навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Методика викладання гри на інструменті», ґрунтується на досягненнях педагогічної, психологічної науки, відповідає сучасним вимогам вищої мистецької освіти, світовим інноваційним тенденціям, ураховує динаміку розвитку національного ринку праці, швидкозмінних умов професійної діяльності концертного виконавця, артиста оркестру, ансамблю, концертмейстера, викладача фахових дисциплін.

Мета комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки і методики викладання гри на інструменті: виявити рівень засвоєння здобувачами теоретичних знань з вищевказаних дисциплін, сформованості результатів навчання бакалаврів музичного мистецтва та їх готовності до майбутньої інструментально-виконавської та музично-педагогічної діяльності.

Завдання комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки і методики викладання гри на інструменті – виявити у здобувачів:

- рівень засвоєння змісту програми з навчальної дисципліни «Педагогіка» у межах цілісного музично-педагогічного процесу;
- знання щодо особливостей музичного мистецтва як складової частини духовної культури людства, його пізнавальні та виховні можливості;
- рівень сформованості навичок самостійної роботи з науковою та навчально-методичною літературою з курсу «Педагогіка»;
- знання змісту, принципів і методів навчання у вокальному класі в процесі засвоєння програми з дисципліни «Методика викладання гри на інструменті»;
- знання фахових вимог до викладача музичного інструменту та специфіки професійної діяльності педагога-інструменталіста мистецьких навчальних закладів;
- рівень готовності до майбутньої інструментально-виконавської та інструментально-педагогічної діяльності;
- розуміння методичних засад організації та проведення навчальних занять у класі музичного інструменту; орієнтування в науково-методичній літературі та навчально-педагогічному інструментальному репертуарі, володіння методикою його вивчення.

У результаті вивчення навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Методика викладання гри на інструменті» здобувачі повинні продемонструвати **отримані програмні результати навчання:**

РН-1. Демонструвати готовність до свідомої виконавської та творчої діяльності як цілеспрямованого художньо-творчого процесу.

РН-4. Уміти показувати здатність до професійного аналізу музично-естетичних стилів та напрямків, опанування нових явищ в музичному мистецтві.

РН-7. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських інтерпретацій.

РН-8. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування та аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (ансамблю).

РН-9. Володіти методикою роботи на інструменті, знаннями організаційної та творчої роботи з колективом.

РН-10. Володіти термінологією музичного мистецтва, його поняттєво-категоріальним апаратом.

РН-11. Демонструвати здатність до інтегрування здобутих знань з проблем виконавства, теорії та історії музики в професійній діяльності.

РН-12. Уміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати інформаційне забезпечення в виконавській діяльності.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з педагогіки та методики викладання гри на інструменті включає такі складові: пояснювальну записку, критерії оцінювання навчальних досягнень студентів, зміст програм навчальних дисциплін «Педагогіка» та «Методика викладання гри на інструменті», списки рекомендованої основної та додаткової літератури.

Комплексний кваліфікаційний екзамен з педагогіки та методики викладання проводиться у тестовій формі й передбачає виконання здобувачами тестових завдань. Студенти повинні чітко віддзеркалити їхні знання та розуміння важливих завдань, що стосуються теорії та методології педагогіки; основних технологій педагогічної діяльності в мистецьких закладах; специфіки діяльності педагога-музиканта тощо.

Успішність здобувачів на екзамені оцінюється за рейтинговими показниками (А – 90-100; В – 82-89; С – 75-81; D – 69-74; E – 60-68; FX – 0-59)

з урахуванням критеріїв оцінювання з кожної дисципліни. Загальна оцінка є результатом суми оцінок за кожен предмет: педагогіка – 40 балів (максимально), методики викладання гри на інструменті – 60 балів (максимально).

Програма включає перелік тем з педагогіки та методики викладання гри на інструменті.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ПЕДАГОГІКА

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ЕКЗАМЕН

Предмет і завдання педагогіки

Термін «педагогіка»: сутність, історія. Об'єкт, предмет і завдання педагогіки. Функції та основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.

Методологія педагогіки та методи педагогічного дослідження

Поняття «методологія». Рівні та принципи методології. Методологія педагогічних досліджень. Поняття методів науково-педагогічних досліджень. Групи методів: не експериментальні, експериментальні, формуючі. Вимоги до підбору методів на різних етапах організації наукового дослідження.

Педагогічний процес як система

Мета сучасної системи педагогічної освіти та завдання педагогічної науки. Поняття та різновиди педагогічних концепцій та категорій. Специфіка педагогічного процесу. Поняття «педагогічний процес» та його сутність. Компоненти педагогічного процесу та їх взаємодія. Провідні риси, закономірності та етапи педагогічного процесу. Структурні компоненти педагогічної системи.

Предмет і завдання дидактики

Поняття «дидактика». Об'єкт і предмет сучасної дидактики. Розвиток дидактики як складової частини педагогіки. Основні дидактичні категорії та їх сучасна сутність. Основні тенденції національної системи освіти та завдання дидактики.

Процес навчання

Сутність навчання, його методологічна основа. Навчання як різновид пізнавальної діяльності. Функції навчання, їх взаємозв'язок. Структура процесу навчання. Характеристика основних структурних компонентів. Види навчання. Організація навчально-пізнавальної діяльності учнів. Стадії процесу навчання.

Закономірності та принципи навчання

Закономірності навчального процесу та їх класифікація. Об'єктивні та суб'єктивні закономірності процесу навчання. Дидактичні принципи та їх класифікація. Система сучасних дидактичних принципів, їх характеристика. Система правил реалізації принципів навчання.

Методи та прийоми навчання

Поняття про методи навчання. Методи навчання та їх класифікація. Характеристика основних груп методів навчання. Загальні вимоги до використання методів навчання. Поняття про прийоми навчання та їх характеристика. Провідні функції навчального процесу. Піраміда засвоєння знань при використанні різних методів та прийомів навчання.

Сутність, мета й принципи управління освітою

Основні особливості управління освітою в сучасних умовах реформування освіти. Характеристика управлінських функцій, їх реформування та оновлення. Поняття про принципи, методи управління та їх характеристика. Стель керівництва та фактори, що впливають на його формування.

Виховання як педагогічне явище

Поняття «виховання». Теорія виховання як розділ педагогічної науки. Етапи та складові виховного процесу. Структура, функції та завдання процесу виховання. Критерії виховного процесу.

Сутність і зміст процесу виховання

Поняття про сутність та зміст виховання. Провідні ідеї змісту виховання. Основні напрямки змісту виховного процесу та їх характеристика. Провідні моделі виховного процесу, їх переваги та недоліки.

Закономірності, рушійні сили та принципи виховання

Закономірності виховання як поняття. Рушійні сили процесу виховання. Принципи виховання та вимоги до їх використання. Взаємозв'язок закономірностей та принципів виховання.

Загальні методи та форми виховання

Поняття про методи, прийоми, способи, засоби виховання. Класифікація методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Вибір методів виховання. Організаційні форми виховної роботи. Специфіка позакласної і позашкільної роботи. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Позашкільні навчально-виховні заклади.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бондар В.І. Дидактика / В.І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Навчальний посібник. 2-ге видання, перероблене, доповнене / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум А.І.Кузьмінський, Л.П. Вовк, В.Л. Омеляненко. – К., 2006. – 429 с.
4. Хрестоматія з української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А.Макаренко, Г. Ващенко, В. Сухомлинський: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / [Уклад. В.П.Кравець, О.І. Мешко] – К.: Грамота, 2008. – 768 с.

Додаткова:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: підручник. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посіб.: – 2-ге вид. доповн. і переробл. / С.Г. Карпенчук. – К.: Вища школа, 2005. – 343 с.
3. Ягупов В.П. Педагогіка: Навчальний посібник / В.П. Ягупов. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З ПЕДАГОГІКИ

Максимальна кількість балів за відповідь на екзаменаційні запитання - 40.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГРИ НА ІНСТРУМЕНТІ

Звуковидобування як основа виконавського мистецтва

Утворення звуку на струнно-смичкових інструментах. Три способи видобування звуку (*arco*, *col legno*, *pizzicato*). Співвідношення між швидкістю руху струни і швидкістю ведення смичка.

Три фактори взаємодії смичка та струни: швидкість ведення смичка по струні, сила натискання смичка на струну і точка зіткнення смичка зі струною. Значення асиметричних штрихів у роботі над якістю звуку.

Безперервно-поступальний, перпендикулярний і прямолінійний рухи смичка. Поняття “ауерівської вісімки”. Особливості української школи звуковидобування.

Основні методичні принципи роботи над звуком. Досягнення ідеальної координації та незалежності правої та лівої рук як одна з умов успішного технічного та художнього розвитку скрипаля. Роль осанки, постановочного положення рук та еластичності пальцевих суглобів у досягненні чистого скрипкового тембру. Вміння повільного ведення смичка. Вібрація як невід’ємний компонент виразності скрипкового звуку.

Значення інтонації у струнно-смичковому виконавстві

Умови досягнення точної інтонації: добрий стан музичного слуху, правильне застосування різних музичних строїв, раціональна форма постановки лівої та правої рук, розвинена виконавська техніка, правильні методи роботи над інтонацією.

Зв’язок інтонації та музичного слуху. Шляхи розвитку музичного слуху. Залежність “чистоти” звучання інтервалу від точності інтонації та тембрового забарвлення.

Інтонація і музичний стрій. Натуральний звукоряд як основа акустичних явищ. Співвідношення частот в інтервалах натурального звукоряду. Категорії “чистий” та “рівномірно темперований стрій”.

Зонна природа художньої інтонації. Зонний або вільний мелодичний стрій. Три види інтонації: нормальна, вузька та широка. Особливості мелодичного та гармонічного інтонування на скрипці. Інтонування чистих інтервалів. Інтонація як складова частина мистецтва творчої інтерпретації музики.

Штрихова техніка як виражальний засіб скрипкового виконавства.

Роль вивчення штрихів у вихованні звуку. Два напрями виховання звуку: досягнення однорідності та гнучкості тембру. Специфіка протяжності скрипкового звуку. Групування штрихів. Плавні штрихи деташе і легато. Музично-виражальний зміст штриха деташе. Труднощі сполучення струн при виконанні штриха легато. Два способи наближення смичка до іншої струни. Затримка пальців лівої руки під час з'єднання струн штрихом легато. Уривчасті штрихи мартеле і стаккато. Специфіка виконання штриха мартеле. Залежність ширини штриха мартеле від темпу й характеру музики. Особливості виконання стаккато. Два види штриха стаккато: “стаккато Шпора” і “стаккато Венявського”. Сtribкоподібні штрихи спікато і сотійє. Нахил тростини смичка як засіб регулювання характеру стрибка. Горизонтальний і вертикальний рухи смичка при грі спікато і сотійє. Мішані, перехідні та комбіновані штрихи. Віотті-штрих. Штрих портато. Летуче стаккато. Штрих сальтандо. Рикошет. Симетричні й асиметричні комбіновані штрихи. Музично-художня виразність штрихів.

Постановка правої руки скрипаля.

Роль правої руки у скрипковій грі. Особливості використання різних частин смичка. Використання ваги правої руки. Рухи правої руки під час ведення смичка по струні. Школи постановки правої руки. Старонімецька постановочна школа та її особливості. Франко-бельгійська школа. Російська класична скрипкова школа. Постановочні особливості української скрипкової школи. Хватка смичка та “ігровий суглоб”. Теорія “твердої хватки”. Прогресивна теорія “змінної хватки”. Тримаюче кільце. Плавність і розмаховість рухів правої руки. Сполучення смичків. Прийоми досягнення плавності сполучення смичків: “ауерівська вісімка”, прийом досилання кисті.

Постановка лівої руки скрипаля.

Роль лівої руки у скрипковій грі. Етапи розвитку постановки лівої руки. Положення скрипки. Ступінь нахилу скрипки. Ступінь повороту скрипки. Точки опори скрипки. Роль частин лівої руки в триманні скрипки. Постановка пальців. Напрямок дії пальців і всієї руки. Три типи руху пальців на грифі. Розміщення на грифі пальців лівої руки. Нормальне розміщення пальців. Розширене розміщення пальців. Звужене розміщення пальців. Підготовка і залишення пальців на грифі та їх попередня фіксація.

Зміна позицій

Визначення поняття “позиція”. Визначення номеру позиції. Проміжні або половинні позиції. Обсяг позиції. Квартово-квінтова зона позиції. Роль

зміни позицій у техніці лівої руки скрипаля. Ковзання пальця як засіб координації між слухом і рухом руки вздовж грифу. Два типи ковзання пальців струною: гліссандо і портаменто. Дії лівої руки при зміні позицій. Типи переходу в позиції. Зміна позицій без поєднування чого ковзання. Методика вивчення зміни позицій. Координація дії обох рук при зміні позицій.

Роль аплікатури у скрипковому виконавстві.

Вимоги зручності аплікатури. Особливості природного розміщення пальців на грифі. Нормальний, звужений і розширений типи аплікатури. Художні вимоги до аплікатури залежно від типу звучання. Аплікатура в кантілені. Лінійна аплікатура як засіб досягнення тембрової єдності. Аплікатура в технічних епізодах. Принцип позиційного паралелізму. Аплікатурні прийоми зміни позицій. Антихудожні аплікатурні прийоми.

Фразування: художні засоби; штрихи та артикуляція.

Значення фразування для музичного виконавства. Музичне фразування як засіб інтерпретації авторського задуму. Індивідуальність музичного фразування. Загальні закономірності фразування.

Розчленування музичного твору. Період як основна складова музичного твору. Стильові особливості розчленування періоду. Цезура як засіб розчленування музичної побудови.

Три фази музичної побудови. Перед ікт – ікт – постікт. Динамічний та агогічний акценти у підкресленні кульмінацій. Динаміка як засіб фразування.

Тембр як засіб фразування. Зв'язок тембру з динамікою. Виконавські засоби зміни тембру.

Темп і агогічні відхилення від нього. Залежність темпових відтінків від індивідуальності виконавця. Виразальна роль агогічних відхилень.

Вібрато як виконавська навичка і як засіб художньої виразності.

Особливості розвитку вібрації на різних історичних етапах. Вплив вібрації на якість і гучність звуку. Амплітуда і темп вібрації. Вплив вібрації на інтонацію. Рухові форми вібрації. Способи вивчення та виправлення вібрації. Три фази оволодіння вібрацією. Емоційно-виразальне значення вібрації. Незадовільні види вібрації. Методи усунення недоліків вібрації.

Ритм, метр. Темп, його роль у синтезі музичного цілого

Рівномірна пульсація – основа виконавського ритму. Визначення понять “ритм”, “метр”, “виконавський ритм”. Принцип ритмічної єдності як

основа виховання почуття рівномірної пульсації. Основні методи виховання почуття ритмічної єдності.

Роль акценту в метричній будові такту. Акцентування як головний засіб виділення сильних долей. Спрямовуючі акценти у засвоєнні рівномірної пульсації музики. Хибні акценти. Правильні хибні акценти. Неправильні хибні акценти та причини їх виникнення. Типові метро-ритмічні помилки та методи їх подолання.

Виховання художнього ритму. Виховання тенденції до порушення метро-ритму (мистецтво музичної агогіки) – складова частина музично-художнього розвитку молодих виконавців.

Загальна постановка скрипаля

Історія розвитку постановки скрипалів. П'ять етапів розвитку постановки: I етап – середина XVI - середина XVII ст.; II етап – середина XVII - середина XVIII ст.; III етап – друга половина XVIII ст.; IV етап – XIX століття; V етап – від кінця XIX століття.

Загальні принципи постановки: 1) природність; 2) середнє функціональне положення суглобів.

Залежність постановки від типових особливостей будови верхніх кінцівок. Два типи будови руки. Зв'язок ступеня піднімання ліктя з функціональними особливостями правої руки. Будова плечового поясу та її вплив на манеру тримання скрипки.

Зв'язок загальної постановки скрипаля з фізичними властивостями рук. Положення голови, корпусу та ніг. Вертикальне тримання голови – одна з постановочних вимог. Положення корпусу та ніг скрипаля.

Негамоподібні вправи для розвитку різних видів техніки правої та лівої рук скрипаля

Вправи для розвитку швидкості та зміцнення пальців. Вправи для вивчення трелі. Вправи на зміну позицій. Вправи для засвоєння штрихів. Вправи на подвійні ноти. Вправи для засвоєння техніки гри акордів. Вправи для оволодіння витриманим звуком. Щоденні вправи.

Особливості роботи над етюдами у класі скрипки вищих музичних навчальних закладів

Етюди як проміжна ланка між вправами та п'єсами. Педагогічні вимоги до вивчення етюдів. Види етюдів. Тренувальні та художні етюди. Методика роботи над етюдами: 1) засвоєння окремих фрагментів; 2) гра етюдів в повільному темпі з метою точного відтворення авторських позначень; 3) перехід до потрібного темпу; 4) вивчення етюдів напам'ять; 5) штрихові та метро-ритмічні варіанти виконання етюдів. Типові помилкові підходи в

процесі засвоєння етюдів: 1) формальне й невиразне виконання етюдів; 2) гра етюдів з нот; 3) ігнорування авторських вказівок щодо характеру музики; 4) нерівність темпу. Ознайомлення з основними збірниками етюдів.

Проблеми динаміки та фразування в сонатах і партитах для скрипки соло Й.Баха

Значення поліфонічних творів у розвитку професійного скрипаля-виконавця. Два типи поліфонічної фактури. Проблема специфічного скрипкового інтонування в грі мелодії без супроводу. Особливості роботи над метро-ритмом у поліфонічних творах одноголосого складу. Динаміка як важливий засіб фразування в поліфонічних творах Й.Баха. Виявлення скритої поліфонії в одноголосі моторного типу. Вимоги до якості звуку. Специфіка роботи над багатоголовою тканиною. Методи оволодіння акордовою технікою. Основні недоліки виконання акордів: 1) різкий, форсований звук; 2) нерівноцінність звучання всіх звуків акорду; 3) не ідентичність атаки і звуковедення акордів, що виконуються вниз і вверх смичком; 4) несвоєчасна підготовка пальців лівої руки.

Методика проведення уроку

Призначення і зміст уроку. Основні частини уроку: 1) перевірка виконання завдання; 2) виправлення недоліків й робота над подальшим удосконаленням гри; 3) підсумок зробленого на уроці та постановка нових завдань.

Матеріал уроку: 1) гами; 2) вправи; 3) етюди; 4) художні твори. Основні методи роботи з учнем на уроці. Виховання навиків самостійної роботи. Вимоги до пояснень педагога. Показ педагога як засіб розвитку музичної фантазії. Метод користування сповільненим темпом гри. Метод розчленування твору. Вимогливість і поведінка педагога під час уроку. Підготовка педагога до уроку: 1) планування методики наступного заняття; 2) вивчення репертуару учня.

Особливості художньої концепції камерно-інструментального виконавства

Особливості ансамблевого музикування. Рівноправний вияв творчої волі як основа ансамблевого виконавства. Реалізація сценічної свободи – запорука художньо переконливого виконання. Необхідність “обмежень” у свободі інтерпретації. Специфіка підбору ансамблевих пар. Індивідуальна робота виконавців-ансамблістів. Спільна ансамблева підготовка до уроку: 1) досягнення внутрішнього контакту в процесі творчого спілкування партнерів шляхом слухового контролю; 2) оволодіння художньо-виразним темпоритмом; 3)

узгоджене виконання динаміки твору. Глибоке проникнення в авторський текст – важлива передумова ансамблевого виконання. Органічний взаємозв'язок всіх елементів музично-виконавської діяльності. Поділ музичної тканини на основні та другорядні елементи. Політембровість ансамблевого звучання. Декламація, фразування і композиційна цілісність інтерпретації – як важливі засоби музичного впливу у ансамблевій грі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Андрейко О. Виконавська культура скрипаля: теорія та методика формування : моногр. / О.І. Андрейко. Л.: Галицька видавнича спілка, 2013. 298 с
2. Волощук Ю.І. Спецкурс “Українське скрипкове мистецтво”: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Гостинець, 2002. 83 с.
3. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.2. К., 1982. 119 с.
4. Стеценко В. – Закономірності інтонування на скрипці / В. Стеценко. – К.: Музична Україна, 1977. – 61 с.

Додаткова:

1. Гуральник Н. П. Розвиток скрипкової школи Східної Європи ХХ століття: історія, теорія, методика: навч.метод. посібник К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 144с.
2. Князєв В. Сценічне хвилювання у концертній діяльності виконавця // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Випуск III. – Івано-Франківськ: Плай, 2001. – С. 41-48.
3. Лапсюк В. Київський скрипаль М.Сікард // Музика. – К., 1984. – №4. – С. 30-31.
4. Шип С. Музична форма від звуку до стилю : навч. поібник. Київ : Заповіт, 1998. 368 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГРИ НА ІНСТРУМЕНТІ

Максимальна кількість балів за відповідь на екзаменаційні запитання – 60.